GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 239. *Sâmbătă 26 Octomvre (7 Noemvre).* 1885.

Din causa S-tei sĕrbătorĭ de mâne, ḍiarulŭ nu va apăré până Lunĭ séra.

Braşovŭ, 25 Octomvre 1885.

Mercurĭ s'au împlinitŭ ḍece anĭ, de când d-lŭ Coloman Tisza s'a presentatŭ înaintea dietei pentru întâia óră ca ministru-preşedinte alŭ Ungariei.

Partisanii ministrului - preşedinte sĕrbătorescŭ acéstă aniversare cu mare tămbălău. Nicĭ că se putea altfelŭ. D-lŭ Tisza are marele meritŭ de-a fi căpĕtuitŭ în intervalulŭ de ḍece anĭ, de când a luatŭ frênele guvernului în mână, unŭ legionŭ de ómenĭ necăpĕtuiţĭ şi este naturalŭ ca creaturele sĕ se închine dinaintea măestrului lorŭ.

Afară de óstea mamelucilorŭ ce şĭ-au adunat'o de pretutindenĭ şi şĭ-a organisat'o, d-lŭ Tisza nicĭ nu mai are pe nimenĭ, care sĕ se gândéscă cu recunoscinţă şi cu simpatiă la resultatele activităţii sale ca ministru preşedinte. Nicĭ chiarŭ între Maghiarĭ dênsulŭ nu se mai bucură de popularitatea ce-o avea odinióră, când era şefŭ alŭ oposiţiunei. Cei ce nu s'au încălḍitŭ la sórele protecţiunei lui puternice, precum şi toţĭ Maghiarii carĭ şĭ-au păstratŭ independenţa opiniunei, recunoscŭ, că mai nimicŭ nu s'a împlinitŭ din speranţele ce le pusese naţiunea maghiară în ministerulŭ Tisza la 1875.

„Când a venitŭ la guvernŭ — scrie organulŭ germanŭ alŭ d-lui Apponyi — d-lŭ Tisza a promisŭ sĕrbătoresce, că va face capĕtŭ miseriei financiare restabilindŭ echilibrulŭ în financele statului. Cum şĭ-a împlinitŭ dênsulŭ acéstă promisiune? Deficitulŭ Ungariei era la 1875 de 60 milióne, din carĭ celŭ puţinŭ 40 milióne erau destinate pentru investiţiunĭ; astăḍĭ când ne trebue neasemĕnatŭ mai puţinŭ pentru investiţiunĭ, când dările de atuncĭ s'au urcatŭ celŭ puţinŭ cu 15 milióne, avemŭ unŭ deficitŭ de 34 milióne, care se póte acoperi numai prin contractarea de nouĕ datorii. In asemenĭ împrejurărĭ nu póte fi vorbă de echilibru în financele statului şi ţéra totŭ aştéptă împlinirea promisiunei ministrului.“

„Una din cele mai neapĕrate trebuinţe ale unei ţĕrĭ — continuă memorata fóiă — este o bună administraţiă. Succesu-i-a óre lui Coloman Tisza în cei ḍece anĭ de când e ministru-preşedinte, sĕ introducă o asemenea administraţiă? Nicĭ cei mai înfocaţĭ amicĭ ai lui nu vorŭ puté afirma acésta. Nepotismulŭ şi protecţiunea graséză mai multŭ ca orĭ şi când. Tóte oficiele suntŭ înţesate de ómenĭ incapabilĭ, pe carĭ i-a căpĕtuitŭ, spre a câştiga familiele lorŭ influente în favórea scopurilorŭ guvernului. Corupţiunea domnesce şi acum ca şi mai înainte şi poporului i s'au încărcatŭ în spinare nisce sarcinĭ enorme, fără ca sĕ i sĕ dea în schimbŭ o administraţiă şi o justiţiă regulată şi cum se cade; pe tóte terenele întêlnimŭ şlendrianulŭ aviticŭ.“

Aşa critică Maghiarii independenţĭ activitatea de ḍece anĭ a lui Tisza. Ce se mai ḍică Nemaghiarii, când înşişĭ Maghiarii condamnă fără cruţare sistemulŭ lui de guvernare? Ce sĕ ḍicemŭ noi Românii, carĭ de ḍece anĭ amŭ fostŭ tractaţĭ de d-lŭ Tisza numai cu tunete şi cu trăsnete?

Dér nicĭ că mai e lipsă sĕ ḍicemŭ noi, când destulŭ ḍicŭ Maghiarii înşişĭ despre purtarea d-lui Tisza faţă cu noi şi în specialŭ faţă cu Ardélulŭ. Ḑiarele maghiare din Budapesta se ocupă tocmai acum de situaţiunea Ardélului şi aceste ḍiare suntŭ carĭ, după ḍece anĭ de regimŭ tisaistŭ, vinŭ şi constată că „Ardélulŭ e unŭ cuibŭ de mamelucĭ şi se folosesce numai pentru tréba alegerii de deputaţĭ“, că „guvernulŭ Tisza a coruptŭ Ardélulŭ într'unŭ gradŭ ne mai pomenitŭ“, că „sub dictatura parlamentară a d-lui Tisza administraţia şi justiţia în Ardélŭ a devenitŭ câtŭ se póte de rea şi coruptă.“

Acésta o constată aḍĭ însăşĭ pressa maghiară. Persecuţiunile naţionale, terorisările, distrugerea şi ameninţarea a totŭ ce e românescŭ o vedemŭ cu ochii. Din tóte promisiunile, ce le-a făcutŭ, când a venitŭ la guvernŭ, d-lŭ Tisza şi-a ţinutŭ numai promisiunea d'a lovi fără milă în interesele de viaţă ale naţiunalităţilorŭ nemaghiare, „d'a le sdrobi,“ cum s'a esprimatŭ în dietă.

Décă nu şi-a pututŭ împlini nicĭ acéstă promisiune, nu e d-lŭ Tisza de vină, ci puterea de viaţă a naţionalităţilorŭ, pe care nicĭ cinciḍecĭ de anĭ de dictatură tisaistă nu-o va puté înfrânge.

Timpŭ de ḍece anĭ guvernulŭ tisaistŭ a totŭ lovitŭ şi distrusŭ în drépta şi în stânga, causândŭ numai rane şi ruine. Noi Românii reamintindu-ne acestŭ tristŭ şi durerosŭ periodŭ de dictatură parlamentară maghiară nu putemŭ decâtŭ sĕ dorimŭ, ca sĕ ne fiă datŭ câtŭ mai curêndŭ a serba nu inaugurarea, ci căderea acestui sistemŭ de guvernare asupritorŭ.

UNIREA BULGARILORŬ.

Telegramele cele mai nouĕ:

Constantinopolŭ, 4 Noemvre. *Erĭ apărŭ o iradea, care ordónă mobilisarea întregei armate turcescĭ*, cu esceptiune de corpurile din Yemenŭ şi Bagdadŭ.

Sofia, 4 Noemvre. Cu mare nedumerire se aştéptă resultatele conferinţei. *Guvernulŭ socotesce de imposibilă întórcerea la status quo ante şi retragerea trupelorŭ bulgare din Rumelia ostică. Intórcerea la status quo ante fără întrebuinţarea forţei se consideră ca neesecutabilă.* După vederile cercurilorŭ oficiale, cei mai multĭ sorţĭ de isbândă ar fi menţinerea tractatului din Berlinŭ, dér *promiţêndu-se unirea personală.* — După o scire ce circulă aci, prinţulŭ *Alexandru*, însoţitŭ de consululŭ generalŭ englesŭ din Sofia, *va avé o întâlnire* la graniţa turcă-rumeliotă *cu marele Vizirŭ*, spre a se înţelege în privinţa unirii Rumeliei ostice.

Belgradŭ, 4 Noemvre. Se vorbesce, că s'a ordonatŭ în tóte districtele dela graniţă *mobilisarea chemărei a doua.* Prin acésta armata se sporesce cu 8 regimente de câte 4 batalióne. Aceste trupe se concentréză câtŭ mai curêndŭ în Nişŭ. Ultimulŭ transportŭ de 140 cai a sositŭ erĭ în Nişŭ.

Filipopolŭ, 4 Noemvre. Se constată în tóte părţile ţĕrii unŭ puternicŭ curentŭ în direcţiunea, ca guvernulŭ în cestiunea unirii celorŭ douĕ ţĕrĭ sĕ nu facă nicĭ o concesiune, ci sĕ o apere la nevoiă cu armele. E fórte populară idea unei înţelegerĭ directe a prinţului cu Sultanulŭ şi se speră în mijlocirea Angliei. — Preşedintele societăţii de binefacere macedonene, *Ryssov*, care s'a întorsŭ dintr'o călĕtoriă prin ţéră asigură, că *Macedonia* va rĕmâné liniştită dér se va ridica îndată ce Bulgaria va fi strîmtorată din partea cuiva.

Nişŭ, 4 Noemvre. La *Zaribrodŭ* nu se mai vĕdŭ multe trupe bulgărescĭ; se ḍice, că grosulŭ armatei ar fi concentratŭ la Slivnitza. — Din *Vidinŭ* se anunţă, că *flotila bulgară* se aştéptă dela Rusciucŭ. Intenţiunea e *sĕ atace* de pe Dunăre oraşele sêrbescĭ dela graniţă. Brza-Palanca şi Cladova. Bulgarii declară: Sêrbii numa la Sofia potŭ merge; *noi mergemŭ la Belgradŭ.* Volun tarĭ din Varna, Rusciucŭ şi Şumla sosescŭ în fiecare ḍ in Vidinŭ. Acestia se înarméză şi se trimitŭ la graniţă E mare lipsă de muniţiune; abia se vinŭ 50 cartuş (patróne) de o puşcă.

Suttomore, 4 Noemvre. Din *Scutarĭ* se raportéză că acolo *mereu sosescŭ redifĭ* din Albania de mijloci *spre a întări garnisóna.* Se facŭ însemnate cumpĕrăr de cai pentru trenŭ şi transportŭ. Tóte provenienţel din Muntenegru se supraveghiază.

Ianina, 4 Noemvre. In urma înarmărilorŭ rĕs boinice ale Greciei, domnesce mare *agitaţiune între mo hamedani.* In Ianina, Prevesa şi alte locurĭ notabilii au ţinutŭ adunărĭ şi au hotărîtŭ sĕ adreseze Porţii o tele gramă de supunere şi o adresă, în care se accentueze că *Mohamedanii nicĭodată nu vorŭ consimţi sĕ se schimb starea esistentă.*

Viena, 4 Noemvre. Prinţulŭ şi Caravelov suntŭ înţeleşĭ a sacrifica totulŭ, numai ca sĕ scape de conce siunĭ teritoriale Serbiei, deórece aşa ceva ar avé ca urmare o revoltă în Bulgaria, care e oţĕrîtă de *Zankov* E adevĕratŭ, că în *Macedonia e totulŭ gata pentru o revoltă.*

Maghiarii şi Politica orientală.

In *Halmi* s'a datŭ la 4 Noemvre o serată în onórea deputatului Andreiu *György.* Cu acéstă ocasiune György a ţinutŭ următorulŭ discursŭ, de toţĭ cei de faţă aprobatŭ, în care tractă *politica orientală pledândŭ pentru o acţiune energică.*

Contele *Andrassy*, apĕrândŭ ocupaţiunea Bosniei în contra opiniunei publice a Ungariei, s'a provocatŭ la viitorŭ. Trebue sĕ constatămŭ, că evenimentele au justificatŭ complectŭ politica sa, au justificat'o nu ca politică a Curţii, nu ca politică a lui Bismarck, ci ca politică specificŭ ungurésca. Timpulŭ e aprópe, în care procederea sa de atuncĭ se va considera ca unulŭ din meritele sale cele mai marĭ pentru politica ungurésca. Şi în adevĕrŭ: Balcanulŭ în agitaţiune şi vechiulŭ căminŭ de focŭ permanentŭ, la graniţele nóstre — sĕ se observe bine, la graniţa croată şi fosta militară — linişte complectă; campionulŭ ideilorŭ panslaviste, Muntenegrulŭ, închisŭ cu zăvóre de ferŭ în Sudŭ de rĕsboinicii Albanezĭ, în Ostŭ prin ocupaţiunea micstă a Sangiacului, în Nordŭ de monarchia nóstră şi în turburarea generală constrînsŭ la neactivitate, hidra ideilorŭ panslavistice ţinută celŭ puţinŭ aci îngenunchiată: acesta'i unŭ resultatŭ, de care politica de ocupaţiune are tótă causa d'a fi mândră

Vremŭ sincerŭ pacea, o cerŭ stările nóstre economice şi politice. Dér dacă rĕsboiulŭ formalŭ atêrnă de o împuşcătură la graniţa sêrbo-bulgară şi dacă restabilirea *statului quo ante* va fi probabilŭ împreunată cu sacrificiu de sânge, atuncĭ *sfera intereselorŭ nóstre pretinde fără îndoială o politică activă la Balcanĭ. Restabilirea statului quo ante* purŭ şi simplu e împreunată cu marĭ pericule, e cu neputinţă. Tóte modificările, chiar şi cele mai micĭ în statutulŭ de organisare, ce s'a lucratŭ pentru Rumelia orientală, ascundŭ în sine unŭ îndoitŭ periculŭ. Pericululŭ *esternŭ* zace într'aceea, că interesele Serbiei s'arŭ puté vătĕma prin acésta în modŭ simţitorŭ. Bărbaţii de statŭ bulgarĭ o spunŭ pe faţă, că unirea e nisuinţa principală a Bulgarilorŭ şi Rumelioţilorŭ. Orĭce apropiare de acéstă ţintă în statutulŭ de organisare conturbă în modŭ simţitorŭ echilibrulŭ în peninsula balcanică, a căruĭ cestiune guvernulŭ regelui Milan a pus'o pe tapetŭ cu atâta tactŭ justŭ. Pericululŭ *internŭ* zace într'aceea, că periculele acestei tendinţe crescŭ, că împedecarea unirei este numai formală şi cu acésta se zădarnicesce totŭ scopulŭ conferinţei. Dér cestiunea mai are şi unŭ altŭ punctŭ. *Punctulŭ de greutate trece în Macedonia.* Organisarea acesteia va fi noulŭ mĕrŭ de cértă şi Caravelov are dreptate sĕ susţină, că liniştea Macedoniei atêrnă numai de Bulgarĭ; până în celŭ mai din urmă satŭ suntŭ comitete bulgare active. Nu'i vorbă esistă şi *comitete daco-române* şi spre mai marea mărire a înaltei Porţĭ lucrările lorŭ de »sobolĭ« le istorisescŭ în publicaţiunĭ *oficiale.* Dér acéstă mişcare de

nde 'şi-a luatŭ începutulŭ? Oratorulŭ spune, că părintele ei este Dondukoff-Korsakoff, că comitetele panslaviste moscovite trimitŭ preoţĭ şi profesorĭ, carĭ scormonescŭ foculŭ revoluţiunii. Ţinta este întemeiarea unui mare statŭ bulgarŭ sub cunoscutulŭ protectoratŭ, întemeiarea acelui statŭ, care sĕ se întindă dela Dunăre şi Marea Négră până la Marea Egeică, cutrierândŭ peninsula balcanică. *Noi trebue deja adĭ sĕ luptămŭ în contra formării acestui statŭ şi acésta e problema principală a politicei orientale active.*

Chiar şi *interesele* nóstre *materiale* pretindŭ acésta. Piaţa principală a viitorului nostru economicŭ, a industriei nóstre ce se desvóltă este Orientulŭ.... La ce ne putemŭ aştépta pe têrêmulŭ tractatelorŭ comerciale din partea unei marĭ Bulgarie, vedemŭ din procederea micei Bulgarie, care preferă pe tóte terenele mărfurile rusescĭ, opunêndŭ unŭ potopŭ întregŭ de şicane esportului nostru. Şi *politicesce*? Sĕ mai vorbescŭ şi de asta? *Teoria despre echilibrulŭ statelorŭ balcanice nu e nicĭdecum o teoriă gólă.* Are carne şi sânge. Noi nu putemŭ mulţămi Serbiei pentru lealitatea sa concretă prin aceea, că lăsămŭ mână liberă contrarului séu, dicemŭ, concurentului ei.

Isbutindŭ puterile sĕ stingă foculŭ şi sĕ susţină pacea, atuncĭ problemele politicei orientale active suntŭ: o modificare câtŭ se póte de mică a statutului organicŭ rumeliotŭ, protectoratulŭ seriosŭ asupra Albanezilorŭ, regularea stărilorŭ macedonene asigurându-se egemonia turcéscă, înlăturarea fantasielorŭ de o mare Bulgariă. Neisbutindŭ puterile sĕ susţină pacea, atuncĭ cu tótă părerea de rĕu *trebue sĕ se persecute necondiţionatŭ scopurile până la cele mai estreme consecinţe. Noi nu trebue sĕ suferimŭ, ca la graniţa onestului vecinŭ sĕ se formeze unŭ statŭ mare, săturatŭ cu idei panslaviste; seăpându'i Turciei din puterea sa portulŭ Salonicŭ, trebue sĕ-lŭ asigurămŭ sferii puterei nóstre;* şi pentru ajungerea acestei ţinte sĕ nu ne tememŭ nicĭ de o revoluţiă macedonénă, nicĭ de o intrigă bulgară, nicĭ de şiretlicurĭ diplomatice.

Numai *o politică orientală pasivă* este necondiţionatŭ împreunată cu pericule. Ivindu-se unŭ nou procesŭ de descompunerea imperiului turcescŭ, politica pasivă ar aduce ruina Serbiei, singura nóstră amică, şi înlănţuirea ei la carulŭ triumfalŭ alŭ panslavismului, precum şi crearea marelui statŭ bulgarŭ: Unŭ statŭ alŭ panslavismului, care fără îndoială şĭ-ar întinde braţele sale de polypŭ şi spre noi.

Asta nu e nicĭ o politică a Curţii, nicĭ o politică austriacă, ci mai multŭ o politică unguréscă în celŭ mai strictŭ sensŭ alŭ cuvêntului. Austria se póte descompune în elementele sale: fiecare din ele va afla terenulŭ sĕu de înrudire. Numai noi trăimŭ şi murimŭ pe acestŭ pămêntŭ, nu numai ca indivizĭ singuraticĭ, nu numai ca statŭ, ci şi ca Ungurĭ. In altă parte nu e locŭ pentru noi. Şi istoria ne'nvaţă, că în acestŭ locŭ numai o putere mare póte esista. Aceleaşĭ referinţe, care înainte cu sute de anĭ au creatŭ situaţiunea (de adĭ), vorŭ deremna aci în viitorŭ érăşĭ loculŭ marei monarchii ungare.

Austria şi Rusia.

Organulŭ principalŭ alŭ celorŭ din „clubulŭ naţionalŭ germanŭ," „Deutsche-Zeitung" din Viena, despre espunerile comitelui Kalnoky în delegaţiunĭ face următórele caracteristice observărĭ.

După cum se póte vedé, întrebările ce se facŭ aci suntŭ fórte delicate. De altmintrelĭ cu ele nu s'au sfîrşitŭ întrebările delegaţilorŭ ungurĭ. Dechiarările ministrului devinŭ şi mai însemnate când ne gândimŭ la ce aspră încercare este pusă amiciţia ruso-austriacă, jună încă prin evenimentele din Orientŭ.

De altmintrelĭ se pare, că frumósele dile dela Kremsier au trecutŭ deja, şi relaţiunile dintre Austria şi Rusia începŭ a lua unŭ caracterŭ fórte ciudatŭ. Mai în acelaşĭ timpŭ apare în organulŭ d-lui Katkoff precum şi în oficiosul „Warsawski Dnewnik« propunerea d'a împăca pretenţiunile sêrbescĭ de compensaţiune printr'o unire a Bosniei cu Serbia. Diarulŭ din Varşovia adaogă că remele Milanŭ va trebui, după puntulŭ de vedere ce pu...rile vorŭ adopta în privinţa Bosniei, sĕ se pună în capulŭ acestei provincii cu titlulŭ şi drepturile unui guvernatore generalŭ austriacŭ séu alŭ unui paşe turcescŭ.

Este lesne de înţelesŭ sângerósa satiră ce este în acéstă propunere Rusia dă sĕ înţelégă diplomaţiei austriacŭ, că despăgubiresa pentru Serbia nu trebue căutată despre Bulgaria, ci despre Bosnia, de unde sĕ póte nasce mărulŭ de discordiă.

De almintrelĭ merită sĕ observămŭ, că în acelaşĭ timpŭ, foile guvernamentale din Viena au începutŭ sĕ polemiseze fórte aspru cu presa rusă. Astfelŭ, unŭ organŭ alŭ ministerului nostru de esterne scrie astădĭ între altele:

»Când întréga presă mai însemnată a monarchiei nóstre se arată simpatică faţă cu Serbia şi doresce junelui regatŭ nu numai unŭ repede progresŭ culturalŭ, ci şi, décă este cu putinţă, o mare întindere de teritoriu, apoi nisce asemené vederĭ nu potŭ fi privite decâtŭ ca dovedĭ despre o politică de vecinătate cu totulŭ amicală şi ca o apreciare totŭ atâtŭ de dréptă câtŭ şi de binevoitóre a situaţiunei în care se află Serbia astădĭ. In nicĭ unŭ casŭ însĕ aceste vederĭ nu potŭ fi privite ca semne pentru acea politică cuceritóre, de care pressa rusă acusă necurmatŭ pe Austro-Ungaria. Nu scimŭ cu ce şi décă Conferinţa ambasadorilorŭ va despăgubi pe Serbia pentru sacrificiile sale materiale, dér când pledămŭ contra aplicării biciului, apoi facemŭ acésta tocmai fiindŭ că suntemŭ de părere că Serbia se află faţă cu monarchia nóstră în nisce relaţiunĭ cu totulŭ altele decâtŭ cele în care cei din Petersburg şi Moscva ar dori sĕ menţină pentru vecînicie pe Bulgaria faţă cu Rusia..«

Trebue sĕ fimŭ recunoscêtorĭ comitelui Kalnoky, că nu s'a încercatŭ sĕ tăgăduiască vrajba naturală de interese ce esistă între Austria şi Rusia, ci a recunoscutŭ — negreşitŭ cu nisce cuvinte fórte dulcĭ — esistenţa acestei vrajbe. Ministrulŭ n'a putută, ca o slabă consolaţiune, decâtŭ sĕ adaugă, că orĭ-ce bărbatŭ de statŭ austriacŭ trebue sĕ lupte pe câtŭ îĭ va sta în putinţă ca sĕ dobêndéscă o soluţiune pacînică a conflictului ce esistă. Acéstă încercare s'a făcutŭ şi acum dece anĭ şi, cu tótă alianţa celorŭ trei împĕraţĭ, s'a ajunsŭ la tratatulŭ dela San Stefano şi era apópe sĕ sĕ ajungă şi la unŭ rĕsboiu europênŭ.

Austria recunósce decĭ sfera de putere rusă în Orientŭ, pe când panslavismulŭ nu va recunósce nicĭ odată o sferă austriacă de putere acolo.

In asemenea împrejurărĭ, ce róde póte da bunăvoinţa miniştrilorŭ? Eĭ şi programele lorŭ disparŭ, dér vrajbele remânŭ şi se cocŭ. D. Katkoff cere astădĭ Bosnia pentru Serbia. Din fortereţa panslavismului la marea Adriatică, din Muntenegru, se póte în totŭ minutulŭ sĕ fiă transplantată nemulţămirea în Herzegovina; acé ta se scie în Viena şi se scie şi mai bine în Moscva şi Petersburgŭ. Astfelŭ se esplică de sine pentru ce comitele Kalnoky n'a putută sĕ spună multe lucrurĭ liniştitóre asupra situaţiunei. Ministrulŭ are negreşitŭ cea mai mare dreptate, de vreme ce Kremsier a schimbatŭ fórte puţinŭ relaţiunile dintre Austria şi Rusia.

Sĕrutarea de mână a ministrului.

Sub acestŭ titlu scrie „Pesti Naplo" (nr. 304 dela 5 Noemvre) între altele:

„Erĭ pe la amédĭ se lăţise deja în oraşulŭ întregŭ faima că contele *Paul Szechenyi*, ministrulŭ de comerciu, la festivitatea de închiderea esposiţiunii, a sĕrutatŭ prinţului de corónă mâna înaintea tuturorŭ. La începutŭ faima acésta cei mai mulţĭ n'au credut'o, după ce s'a aueveritŭ însĕ, n'au înţeles'o, Dér orĭ au credut'o orĭ nu, toţĭ au fostŭ siliţĭ sĕ constate că aşa ceva nu s'a întêmplatŭ nicĭodată în Ungaria.

In prima liniă ne pare rĕu de prinţulŭ de corónă, pe care acestŭ neobicĭnuitŭ modŭ alŭ ministrului d'a aduce omagiele sale l'a pusŭ într'o situaţiune delicată, şi aprópe comică. Dér prinţulŭ de corónă n'avea ce face. Elŭ a întinsŭ mâna ministrului şi nu s'a aşteptatŭ ca acesta în locŭ de a i-o strânge sĕ i-o sĕrute. De aci încolo décă va întinde mâna vr'unui bărbatŭ de statŭ maghiarŭ va fi mai cu băgare de sémă.

In alŭ doilea rêndŭ simţimŭ o părere de rĕu şi o compătimire sinceră pentru comitele Szechenyi Paul, care e omŭ bunŭ. Intr'unŭ momentŭ nefericitŭ, în estasulŭ sĕu şi-a uitatŭ, că este ministrulŭ de comerciu alŭ Ungariei, consilitmulŭ regelui, omulŭ de încredere alŭ dietei, şi a datŭ espresiune sêmţĕmintelorŭ sale debordute sĕrutândŭ mâna fiului regelui, cum ar face unŭ servitorŭ bêtrânŭ credinciosŭ, care în adevĕrŭ ar fi fericitŭ décă i-ar puté sĕruta mâna şi s'arŭ sêmţi nefericitŭ décă nu i-ar fi iertatŭ sĕ o sĕrute. Numai câtŭ ceea ce póte face unŭ vechiu domesticŭ credinciosŭ, nu póte face ministrulŭ unui statŭ constituţionalŭ, *care representă suveranitatea poporului.* Nu-o póte face ca omŭ privatŭ cu atâtŭ mai puţinŭ ca ministru. Comitele Szechenyi însĕ n'a figuratŭ erĭ numai ca ministru, ci şi ca preşedinte alŭ esposiţiunei ce a statŭ sub protecţiunea prinţului moştenitorŭ. Tótă Europa va ride, când va afla de acésta istoriă.

Din parte-ne ne-arŭ plăcé sĕ-o facemŭ nefăcută; şi celŭ puţinŭ sĕ-o uitămŭ câtŭ mai curêndŭ. Pentru că, spuindŭ sincerŭ, în mĕsura în care ne pare rĕu ea ne şi genéză. Ne genéză cu atâtŭ mai multŭ, cu câtŭ acéstă ţéră, şi fără sĕrutărĭ de mânĭ ale miniştrilorŭ, stă în reputaţiă destulŭ de rea în ceea ce privesce caracterulŭ şi mândria bărbătéscă.

Acea naţiune, care la 1848 era unŭ leu, acum aşa se scie têrî pe pântece înaintea puterei, ca o pisică Şi póte de acolo şi vine, că la noi munţii, ce se scremŭ. nascŭ totŭ şórecĭ, pentru că pisicei îĭ placŭ şórecii.

Nicĭ în anii 1860 nu s'a întêmplatŭ ca bărbaţĭ sĕ se fi salutatŭ între ei cu: *„sĕrutŭ mâna."* Adĭ însĕ acesta se usitéză nu numai între clasele sĕrace, ci şi între deputaţĭ. Deputatulŭ salută aşa pe ministru« sĕrutŭ mâna Escelenţei tale" — ear ministrulŭ rĕspunde: »Bună diua« (jó napot.) Nicĭ la începutulŭ anilorŭ 1860 nu s'a întêmplatŭ ca deputţii între sine fără deosebire sĕ nu se *tutuéscă* (sĕ nu-şĭ dică »tu") Acesta este unŭ obiceiu democraticŭ, care e fórte la locŭ în dietă. Deak a fost omŭ destulŭ de mare şi destulŭ de puternicŭ, şi a avutŭ destulŭ consciinţă de sine, dér nicĭodată n'a vătămatŭ acestŭ obiceiu democraticŭ. Astădĭ însĕ miniştrii suntŭ aprópe *genaţi*, décă colegii lorŭ deputaţĭ cutéză a-i tutui. Şi le place décă sunt titulaţi totŭ cu „escelenţă' ei însĕ vorbescŭ cu deputaţii »per maga" (dicêndu-le: d-ta).

Cum sĕ nu-şĭ fi uitatŭ de sine dér contele Paul Szechenyi şi cum sĕ nu fi sĕrutatŭ elŭ mâna prinţului de corónă? Inţelegemŭ că a făcut'o, căcĭ unŭ servilismŭ ca celŭ de adĭ a mai esistatŭ numai pe timpulŭ Mariei Teresiei. Şi acésta însĕ cu o mare deosebire, că adecă Maria Teresia n'a fostŭ numai domnitóre, ci şi femeă. Şi încă şi acéstă deosebire este în defavórea erei de astădĭ.

Aşadér, era liberală, care s'a stabilitŭ pe basa liberalismului dela 1848 şĭ-a ajunsŭ punctulŭ, de culminaţiă. S'au începutŭ sĕrutările de mână ale miniştrilorŭ.

Şi asemenĭ miniştrii voiescŭ sĕ încheie noulŭ pactŭ cu Austria? Asemenĭ miniştrii voiescŭ sĕ covêrşéscă crisa economică? Asemenĭ miniştrii voiescŭ sĕ apere ţéra de duşmanii ei din afară?

In adevĕrŭ unŭ lucru mai caracteristicŭ şi mai interesantŭ ca acesta nu s'a putută petrece în diua aniversărei de dece anĭ a lui Tisza Kalman.

Bateţĭ şi pentru acésta monede de bronzŭ, mamelucilorŭ ! «!»

SCIRILE DILEI.

La 4 Noemvre s'a închisŭ *esposiţiunea* din Peşta în modŭ sĕrbătorescŭ de către A. S. prinţulŭ de corónă *Rudolfŭ.* Inaintea pavilionului regalŭ se aflau toţĭ miniştri, numeroşĭ demnitarĭ bisericescĭ, civilĭ şi militarĭ. Când apărŭ prinţulŭ de corónă, fù întêmpinatŭ cu strigărĭ de »sĕ trăiască« şi cu unŭ discursŭ din partea ministrului Szechenyi. Prinţulŭ de corónă mulţămi şi arătă importanţa esposiţiunei, »care a deşteptatŭ şi întăritŭ în noi toţĭ încrederea, consciinţa de sine şi credinţa în viitorulŭ culturei nóstre, amŭ arĕtatŭ străinătăţii cum s'a avêntatŭ Ungaria în rêndulŭ statelorŭ culte, cei ce au luatŭ parte la esposiţiune au făcutŭ unŭ serviciu patriei, de care ne înlănţuesce pe toţĭ cea mai tare legătură a credinţei şi iubirei copilărescĭ.« Discursulŭ fù întreruptŭ de repeţite orĭ cu strigăte entusiaste de „sĕ trăiască.« Moştenitorulŭ tronului, după ce a datŭ unŭ ocolŭ prin hala de industriă, s'a depărtatŭ.

—0—

Adĭ ni s'a comunicatŭ scirea, că la protopopiatulŭ Avrigului afară de dl. G. Moianŭ, mai suntŭ candidaţĭ d-nii Cândea, fostŭ funcţionarŭ în cancelaria metropolitană şi zelosulŭ învĕţĕtorŭ Nicolau Borza, care de presentŭ este directorulŭ scólei primare din Boiţa. — Membrii sinodului electoralŭ sĕ lucre cu consciinţă şi sĕ alégă pe cea mai potrivită persónă pentru unŭ postŭ de atâta importanţă.

—0—

A mai »pricopsitŭ« ministrulŭ *Trefort* pe preotulŭ gr. or. *Radu Mareovicĭ* cu 100 de — florinĭ, nu cu morcovĭ.

—0—

Fóia bugetară „Kol. Köz." reproducêndŭ după fóia nóstră scirile despre espulsarea Israeliţilorŭ din România, declamă de două orĭ „Dómne!" şi apoi îşĭ esprimă dorinţa, că „bine arŭ fi sĕ facă Ungurii totŭ aşa cu redactorii dela foile românescĭ, deórece vrednicĭ s'au făcutŭ de espulsare, au lucratŭ pentru.... bene merenti!" — Acéstă dorinţă o sciamŭ de multŭ, nu mai era de lipsă sĕ se esprime; dar vorba e, că fóia bugetară nu scie proverbulŭ: „Cine sapă grópa altuia. . . . ?"

—0—

„Ellenzék« dice, că învĕţarea limbei maghiare în şcólele românescĭ din comit. Bihorului înaintéză pretutindenea cu zelŭ »patrioticŭ,' şi mai spune, »că Românii învĕţândŭ limba maghiară îşĭ dobêndescŭ condiţiunea înaintărei şi nicĭ unŭ Ungurŭ cu mintea tréză n'are de gândŭ a'i lovi în religiune orĭ naţionalitate, ba Românii vor înţelege intenţiunile „leale' ale Ungurilorŭ.« — »Ellenzék« prin urmare declară, că toţĭ câţĭ lovescŭ în religiunea şi naţionalitatea nóstră suntŭ bolnavĭ la capŭ. Avisŭ fraţilorŭ siamezĭ din Pesta şi diariştilorŭ foilorŭ ungurescĭ, prin urmare şi celorŭ dela „Ellenzék." Ce privesce zelulŭ »patrioticŭ«, dela amintitele şcóle, autorităţile şcolare sĕ fiă aşa de bune şi sĕ cerceteze cu câtŭ zelŭ patrioticŭ se propune limba română.

—0—

Serata de binefacere, ce se va da Duminecă în 28 Octomvre (8 Noemvre) de către „Reuniunea femeilorŭ române din Braşovŭ« în sala hotelului Nr. 1, are următorulŭ programŭ: A. *Concertŭ-Declamaţiune*; 1 Chopin F. »Polonaise Es-Dur,« pianŭ, d-şóra *Octavia Russu*; 2

...i Theocharŭ »Călugărenĭ,« declamaţiune, d-ra *Elena ...mitriu*; 3 Jensen »Şóptele pădurii,« cantŭ, d-ra *Ha...i Nemeşŭ*; 4 Wieniawski »Legende,« violină, d-ra *Olga ...igorovicz*. — B. Tombola — Pausă. 100 de premii în ...óre de 1 fl. până la 9 fl. unulŭ. Bilete de tombolă ...vêndŭ separatŭ în sală. — C. Petrecere de danţŭ, ...ă pausă până diminéţa. Inceputulŭ la $7^1/_2$ óre séra.

—0—

Pianista *Matilda Husak*, care a avutŭ unŭ succesŭ ...endidŭ la concertulŭ, ce l'a datŭ în sĕptĕmêna trecută, ...ţimŭ că voiesce sĕ mai dé unŭ concertŭ în sĕptĕ...na viitóre.

—0—

In semestrulŭ ântêiu alŭ anului scolarŭ 1885/6 ...u inscrisŭ în totalŭ la Universitatea din Pesta ...5 ascultătorĭ, cu 57 mai puţinĭ că în anulŭ trecutŭ, ...anume: 92 la teologiă, 1580 la dreptŭ, 269 la filoso... 244 la medicină, 200 la farmaciă, 70 frecventante la ...ulŭ de moşitŭ.

—0—

Alŭ *treilea câştigŭ* principalŭ alŭ losurilorŭ esposi...ii, unŭ pomposŭ serviciu de argintŭ pentru 24 per...e în valóre de 10,000 fl., l'a luatŭ — după cum spunŭ ...le foi vieneze — o fată sĕracă din Viena. Poseso...a losului primului câştigŭ principalŭ se ḑice că este ...ă amploiată maghiară din Pesta, care din „modestiă" ...vrutŭ sĕ 'şĭ publice numele. Curiósă *modestiă* mai ...i asta.

De lângă Napoc'a, 19 Brumarelŭ v. 1885.

Domnule Redactorŭ! Tómna anului acestuia fiindŭ ...i bogată decâtŭ cele din anii trecuţĭ, ómenii mai lu...caţĭ din Betleanŭ — precum scimŭ din isvorŭ sigurŭ — ...n înţelegere cu d. preotŭ localŭ au venitŭ la ideai ...ar fi bine sĕ se indemne poporulŭ într'o sĕrbătóre ...bisericĕ, ca fiecare după putere sĕ contribuéscă cu ...ate la înfiinţarea unui fondŭ pentru ajutorarea bisericei ...scólei române confes. Energiculŭ şi zelosulŭ poporŭ ...ânŭ din Betleanŭ n'a aşteptatŭ multe, ci îndată ce ...'o Duminecă i s'a făcutŭ cunoscutŭ idea, s'a înscrisŭ ...'o 75 merţe marĭ de greunţe şi încă se vorŭ mai ...rie. —

La orĭ şi ce lucru scimŭ, cum că se alege unŭ ...i de încredere, unŭ capŭ, sub a cărui povĕţuire se ...ă tóte în îndeplinire, şi care apoi are sĕ-şĭ dé sémă ...re faptele sale înaintea publicului. Aşa credemŭ, ...a că se va face şi cu ocasiunea acestui inceputŭ ...e salutarŭ pentru şcóla românéscă conf. din Betleanŭ ...e care adv. Manu cu ocasiŭnea adunării generale a ...ciaţiunei transilvane din Deşiu, 1882, a numit'o şcóla ...ală a acestui ţinutŭ şi a cărei înflorire trebue şi ...ă intereséză pe tótă suflarea românéscă din păr...acestea.

Scimŭ, că de vr'o 6 anĭ de ḑile Betleanulŭ pentru ...anii din jurŭ a devenitŭ unŭ centru de unire şi ...ire frăţescĭ. Lucrurile tóte mergéu în armoniă şi ...e strună. Cu nisuinţe nobile s'a datŭ inceputŭ unei ...etăţĭ de diletanţĭ românĭ. S'au făcutŭ contribuirĭ — ...i modeste — pentru fundarea unei biblioteche popo... ş. a.

Şi ce sĕ veḑĭ acum de vr'o 6 lunĭ? In Betleanŭ ...e a mirosi multŭ puţinŭ o neînţelegere, causa bi...ecei poporale dórme, ér societatea diletanţilorŭ a ...ŭ de mămăligă. — Şi cum se póte asta? Betlenenii ...ntŭ totŭ aceia, carĭ au fostŭ înainte de asta cu ...? Étă una. Numĕrulŭ lorŭ s'a înmulţitŭ şi aşa ...enii, carĭ până acum au fostŭ rĕmasŭ pe terenŭ ...democraticŭ românŭ nu se potŭ becului nicĭ decâtŭ ...méşagulŭ unguresсŭ. A doua: sciutŭ este, că mas...românescĭ cu cele unguresсĭ din partea unui şi ace...individŭ cu una şi aceaşĭ căldură nu potŭ fi îm...ate. La doi domnĭ nimenĭ nu póte sluji.

Pe mésa de galà a aceluia, care ar fi chematŭ ...a sĕ iea a mâna afacerea bibliotecei poporale şi ...ngiarea diletanţilorŭ ce aştepta în zadarŭ povaţa ...rintéscă, nicĭ căutândŭ cu lampa lui Diogene nu ...telni — te asigurŭ stimate lectore — decâtŭ scrierĭ ...escĭ legate frumosŭ ca: »Virágnyelv; „Magyar-Né...gakorlatok;« »Vörösmartin,« »Petőfi,« etc. şi ocupân...e precum se vede cu drăgălaşii clasicĭ maghiarĭ, ne...ă aminte şi de drăgălaşa clasică şi *meritata laudă* ...„*Magyar Állam*" şi ḑicemŭ către fraţii Betlenenĭ: ...iaţĭ! *Noi şi Ei.*

Popórele din Ardealŭ în agricultură, industriă şi comerciu.

Sub acestŭ titlu, „Siebenbürgisch-Deutsches ...blatt" publică, în numerii din urmă, urmă...ŭ interesantŭ studiu etnograficŭ-economicŭ ...Iohann Hintz, care merită a fi cunoscutŭ şi ...cetitorii noştri.

Industria.

La: 1 Maghiarĭ, respective Sĕcui. 2. Românĭ. 3.

I.

Dacă — după cum s'a admisŭ în generalŭ sub industriă se înţelege confecţionarea de obiecte destinate pentru vînḑare, după care industriaşŭ este celŭ ce din confecţionarea şi vênḑarea de articole trebuinciόse ómenilorŭ îşĭ susţine viéţa, atuncĭ cu dreptŭ cuvêntŭ se póte ḑice: în ţéra Ardealului au adusŭ industria emigraţii germanĭ din suta a 12-ea, Sasii de astăḑĭ. Ei suntŭ încă şi aḑĭ principalii representanţĭ ai aceleia.

Esistă însĕ o speciă de industriă mai vechiă, *industria de casă*, ce se confecţionéză chiar pentru producĕtorii ei şi pentru familiile lorŭ. Acéstă industriă a esistatŭ în Ardealŭ înainte de venirea Sasilorŭ. Românii şi Sĕcuii, respective femeile lorŭ încă acum 700 de anĭ pregătéu pentru casă, economiă, vênatŭ şi luptă acele producte primitive ca: făină ordinară pentru cirŭ şi pâne, pânză ordinară pentru rufe, ţĕsăturĭ ordinare de lână pentru zăbune şi mantale, blănurĭ, pele pentru sandale şi raniţe; la Maghiarĭ, cismele lorŭ de pele slabŭ argăsită, vase ordinare de lemnŭ, funii ordinare de scórţă ş. a. Şi în locurile, unde se află metale nobile, aurŭ şi argintŭ, ferŭ, sare şi ape minerale ş. a. Românulŭ ardeleanŭ scia sĕ le scótă din pĕmêntŭ în modulŭ acela vechiu cum a învĕţatŭ elŭ dela Romanĭ, scia sĕ spele aurulŭ şi sĕ-lŭ lucreze ordinarŭ. Erau industrii de casă, la carĭ i-a silitŭ pe Românĭ şi pe Sĕcui viéţa lorŭ de păşune şi vênatŭ, puţina lorŭ agricultură şi folosirea pădurilorŭ, aceste industrii se lucrau ca laterale pe lângă viéţă agronomică puţinŭ desvoltată, şi se lucréză încă şi aḑĭ.

Când au apărutŭ Sasii în Ardealŭ, ei au ridicatŭ acéstă industriă de casă, cu o mână mai dibace şi cu instrumente mai bune, la adevĕrata industriă. Ei au înmulţitŭ şi au sporitŭ productele industriale şi le-au dusŭ la têrgŭ. Pentru casele mai înalte şi mai culte gătéu Sasii giuvaere din metale şi petre nobile, precum şi arme mai bune pentru vênatŭ şi rĕsboiu, şi ei înşişĭ vindéu mărfurile cercetândŭ têrgurile din ţéră şi din streinătate. Incetulŭ cu încetulŭ au ḑiditŭ Sasii locuinţe, biserici şi au ridicatŭ fortificaţiunĭ cu tinciu, ceea ce Sĕcuii şi Românii nu vĕḑuseră până atuncĭ. Sasii au adusŭ în ţéră cu timpulŭ arta fabricărei sticlei şi hârtiei, a tiparului, a aurăriei şi picturei ş. a.

In acestŭ raportŭ au rĕmasŭ până aḑĭ cele trei popóre în ce privesce representarea industriei în Ardealŭ. Numai câtŭ o mare schimbare s'a făcutŭ. Sasii au lăsatŭ sĕ le scape din mână rolulŭ de conducĕtorĭ de odiniόră în problemele ce le impune timpulŭ de faţă, trecêndŭ acestŭ rolŭ în ţĕrile streine din Vestŭ. Industria lorŭ a rĕmasŭ în mare parte cea bĕtrênéscă. Industria modernă a ţĕrilorŭ vecine din Vestŭ a înlăturatŭ de multŭ învechita industriă de aci a Sasilorŭ, şi aḑĭ li se impune acestora aceeaşĭ problemă, ce se impune peste totŭ ţĕrii, ca cu tótă puterea sĕ între în noulŭ timpŭ industrialŭ, — dacă nu voiesce sĕ rĕmână cu totulŭ îndĕrĕtŭ şi sĕ sĕrăcéscă.

Dér sĕ urmărimŭ m'ai d'aprópe popórele ardelene pe lunga cale a desvoltării lorŭ industriale până în timpulŭ modernŭ.

Sĕcuii, respective Maghiarii din clasa burgesă au fostŭ mai primitorĭ faţă cu vechii Sasĭ. Au primitŭ fórte curêndŭ dela acestia, mai multŭ séu mai puţinŭ, felulŭ de ocupaţiune industrială şi de asociaţiune (ţehurile) pentru unele ramurĭ industriale mai necesare lorŭ, ca: măcelăritulŭ, confecţionarea de pele mai bună, blănăria mai bună, ceva şi din cusutulŭ mai potrivitŭ şi din formele îmbrăcămintei, din încălţăminte şi curelăriă, din făuria ferului, din lăcătuşeriă şi din construcţiunea de carĕ şi vase de lemnŭ mai potrivite. Vastulŭ têrêmŭ alŭ torsului şi ţĕsĕtoriei de cânepă, inŭ şi mai târḑiu de bumbacŭ a rĕmasŭ la Sĕcui, respective la Maghiarĭ în vechia formă de ocupaţiune casnică în mânile femeilorŭ lorŭ. Până în timpulŭ de faţă, bărbaţii lorŭ nu s'au înduplecatŭ a peptĕna lână, a suci fire şi a se aşeḑa la ăngustulŭ rĕsboiu. Mai multe industrii vechĭ săsescĭ nu le au plăcutŭ de locŭ séu pré puţinŭ, precum: săpunăria, ḑidăria, legătoria buţilorŭ, măsăria mai ordinară şi mai fină, construcţiunea de morĭ mai bune, confecţionarea de pălăriĭ, şinóre şi nasturĭ, ciorăpăriă şi flanelăria, brutăria şi croităria după sistemulŭ germanŭ, cusutulŭ rufelorŭ, arta tapiţeriei, bărbieria şi alte ramurĭ de meserii, carĭ te ţinŭ locului şi pretindŭ sĕ'ţĭ dai silinţa a'ţĭ căuta musterii şi sĕ visitezi têrgurile.

In lungulŭ şirŭ de seculĭ, de când suntŭ industriaşiĭ Saşĭ în ţéră, nu s'a întêmplatŭ ca vre-unulŭ din mulţii nobilĭ micĭ maghiarĭ sĕ se fi apucatŭ de vr'o anumită industriă pentru îmbunătăţirea întreţinerii vieţii sale. Nu'i vorbă, femeile lorŭ şi chiar ale nobililorŭ mai cu stare au mânuitŭ în casă, întocmai ca şi femeile din poporŭ, róta de torsŭ şi rĕsboiulŭ şi se pricepŭ de demultŭ a croi şi a cóse în casă cămaşa pentru bărbatŭ şi copii, şi a aşeḑa în dulapŭ rufăria de patŭ şi pânḑĕturile de masă călcate. Totŭ aşa ele suplinescŭ pe brutarii şi chiar pe franḑelarii în oraşele lorŭ séu în sate mai marĭ prin aceea, că cocŭ tóte, ba facŭ chiar săpunŭ şi lumînărĭ. Aceste lucrărĭ suntŭ considerate de ele, ca şi torsulŭ ţĕsutulŭ şi cusutulŭ, ca o afacere de casă, cu care are sĕ se ocupe femeea.

Poporaţiunei sĕcuiescĭ, respective maghiarĕ încă de demultŭ îi e antipatică viéţa industrială orăşenéscă. Ei suntŭ pĕtrunşĭ de credinţa, că agronomia ofere adevĕrata viéţă şi că articolii industrialĭ de care are lipsă trebue sĕ se producă pe câtŭ se póte în casă ca o întregire a agronomiei şi a traiului dela ţéră. Forma socială pentru fericirea casnică şi socială, a fostŭ la Maghiarĭ în cursŭ de seculĭ satulŭ cu împărţirea lui în nobilĭ şi clăcaşĭ. Şi când trebuinţele sale s au înmulţitŭ şi în fine cereau şi articolĭ, ce nu se produceau în casă, atuncĭ meseriaşulŭ germanŭ i-a statŭ la îndemână. Elŭ întrebuinţa bucurosŭ uneltele acestuia, dér nu le producea elŭ însuşĭ. Mai târḑiu când s'au formatŭ şi oraşe maghiare de meseriaşĭ de acele ramurĭ de producţiune, ce le-au învĕţatŭ dela Saşĭ, aceştĭ industriaşĭ 'şĭ-au păstratŭ mai departe pentru sine calitatea ocupaţiunei industriale pe lângă aceea a agronomiei; căcĭ orăşenii maghiarĭ îşĭ cultivau şi 'şĭ cultivă pămênturile lorŭ de totŭ felulŭ, ce le posedau şi le posedŭ încă în mare mulţime şi întindere.

De altmintrelea acéstă ocupaţiune agricolă a meseriaşului pe lângă industria sa e în usŭ, deşi într'unŭ gradŭ mai micŭ, chiar şi în oraşele săsescĭ ale Ardealului, ca şi în tótă Ungaria. Abia în timpulŭ modernŭ a făcutŭ câţiva paşĭ înainte, atâtŭ aicĭ câtŭ şi acolo, separarea acestorŭ ramurĭ de lucru. Sĕcuiulŭ cu deosebire se desvoltă ca producĕtorŭ de lemne de construcţiune şi de tăiatŭ, ca esploatatorŭ şi vênḑătorŭ de apă minerală, ca plutaşŭ, ca lucrătorŭ ambulantŭ în agronomiă ş. a., amĕsuratŭ trebuinţelorŭ acestei ţĕrĭ.

Sĕcuii au rĕmasŭ în direcţiunea câştigului, pe care 'lŭ aflămŭ la toţĭ locuitorii munteni — în colportagiu spre ţĕrile şesóse dinprejurŭ — credincioşĭ têrêmului industriei de casă. Pe lângă agronomiă produceu şi producŭ, după modulŭ ţĕrănescŭ, din pădurile posedate séu arendate de ei lemne de arsŭ, de construcţiă şi de lucratŭ şi transportă marfa lorŭ de lemnŭ spre vênḑare în tótă ţéra în depărtare până la 50 şi mai multe milurĭ. Astfelŭ au fostŭ şi suntŭ lemnarĭ şi plutaşĭ pentru comercianţii de plute în tóte locurile ţĕrii — până când în timpulŭ mai nou au fostŭ chiămaţĭ în ţéră lemnarĭ streinĭ italianĭ, carĭ au arĕtatŭ cum se transpórtă pe rîurĭ, din pădurile mai îndepărtate, lemnele lungĭ şi despicate, şi se aducŭ ca lemne de tăiatŭ şi ca dóge pentru buţĭ pe pieţele ţĕrilorŭ dinprejurŭ.

Secuii mergéu încă de demultŭ la lucru în părţile cele mai aprópe situate ale ţĕrii şi'şĭ aşeḑau ficele şi băeţii lorŭ în oraşele săsescĭ ca servitóre şi ca ajutătorĭ la lucru pe la meseriaşĭ şi, câtŭ mai repede au pututŭ, şĭ-au estinsŭ acéstă industriă ambulantă şi de serviciu şi în România, pe când acasă îşĭ cultivau câmpurile şi munţii lorŭ cu mai puţină silinţă şi mai puţinŭ raţionalŭ. Ca lucrătorĭ ambulanţĭ se ocupau şi se ocupă Sĕcuii şi cu tragerea apelorŭ minerale în sticle şi cu transportarea lorŭ în ţéră. Afară de capitala lorŭ Têrgu-Mureşului, abia aflămŭ între poporaţiunea sĕcuiască, de aprópe 400,000 suflete, care locuiesce împreună binişorŭ compactă, vre-unŭ locŭ unde sĕ se cultive vr'o industriă demnă de numitŭ. Escelentele producĕtóre de pânḑă de casă în mai multe locurĭ din comitatele Trei-Scaune, Ciucŭ şi Odĕrheiŭ încă nu şĭ-au însuşitŭ completŭ acele calităţĭ, care formézâ adevĕrata industriă; anume nu le întêmpinămŭ cu totulŭ separate de agronomiă. Chiarŭ despre producţiunea — ce o întêmpinămŭ desŭ la Sĕcui — de vase de lemnŭ şi de pămêntŭ, de site, de funducĭ de site, de împletiturĭ de nuele şi alte asemenea articole, ce se transpórtă în mare mĕsură la têrgurile anuale ale ţĕrii, ne îndoimŭ încă şi aḑĭ, că óre este industriă séu industria de casă.

In fine nu vomŭ lăsa neamintită calitatea démnă de renume a Sĕcuilorŭ de rêndŭ, că elŭ în minele ce se află în ţinutulŭ sĕcuiescŭ, anume în ocna dela Parájd, în mina de aramă dela Balanbánya, în mina de fera dela Szent-Keresztbánya, în mina de cărbunĭ delŭ Köpecz şi în mai multe fabrice de spirtŭ, ce esistă în Chezdi-Vaşareiu şi în Têrgu-Mureşului, în fabrica de chibriturĭ de lângă Parájd, în mai multe fabrice din şi de lângă Braşovŭ, e consideratŭ de unŭ escelentŭ lucrătorŭ, deşi mai adeseorĭ nu pré suportă greutăţile lucrului.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

VIENA, 6 Noemvre. — Scirea adusă de mai multe foi, că calea ferată bosniacă ar fi închisă pentru comerciulŭ privatŭ, nu se adeveresce.

STRASSBURG, 6 Noemvre. — Hohenlohe, guvernorulŭ Elsaţiei, a sositŭ aicĭ şi a fostŭ primitŭ în monulŭ celŭ mai solemnelŭ.

BERLINŬ, 6 Noemvre. — La alegerile dietale oraşulŭ Berlinŭ a realesŭ pe toţĭ candidaţiĭ liberalĭ. Stöker n'a fostŭ alesŭ.

BELGRADŬ, 6 Noemvre. — Foile anunţă că în Nişŭ s'a descoperitŭ unŭ complotŭ în contra Regelui Sĕrbiei, în fruntea căruia s'ar afla unŭ individŭ cu numele Viljotevici, care se ḑice că este înruditŭ cu Karagheorghevicĭ. Scirea încă nu este adeverită. Regina Natalia a plecatŭ cu trenŭ separatŭ la Nişŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 5 Noembre st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98 15
Rentă de hârtiă 5%	90.25
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148 40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	9. 70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	124 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.—
Bonurĭ rurale ungare	103.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	103 75
Bonurĭ rurale transilvane	102.50
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97.70
Imprumutulŭ cu premiu ung.	118 25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	120 80
Renta de hârtiă austriacă	82.45
Renta de arg. austr.	82 85
Renta de aurŭ austr.	109 25
Losurile din 1860	140 –
Acţiunile băncei austro-ungare	868 —
Act. băncei de creditŭ ung.	286.—
Act. băncei de creditŭ austr.	282 40
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 94
Napoleon-d'orĭ	9.96
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.70
Londra 10 Livres sterlinge	125.40

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 24 Octomvre st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	87	87½
Renta rom. amort. (5%)	90½	91½
» convert. (6%)	86½	88
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	101	102½
» „ „ (5%)	85	86½
» » urban (7%)	97	98
» » » (6%)	89	90½
» » » (5%)	81¾	82¼
Banca naţională a României	1080	1190
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Naţională		
Aurŭ	12¾	13.½
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.02	2.04

Tarifa anunţurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6.
Pentru inserţiunĭ şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de 3— 4 orĭ	10%
„ „ „ 5— 8 „	15%
„ „ „ 9—11 „	20%
„ „ „ 12—15 „	30%
„ „ „ 16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Anunţămŭ acelorŭ onoraţĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ înco că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecţiunea comple